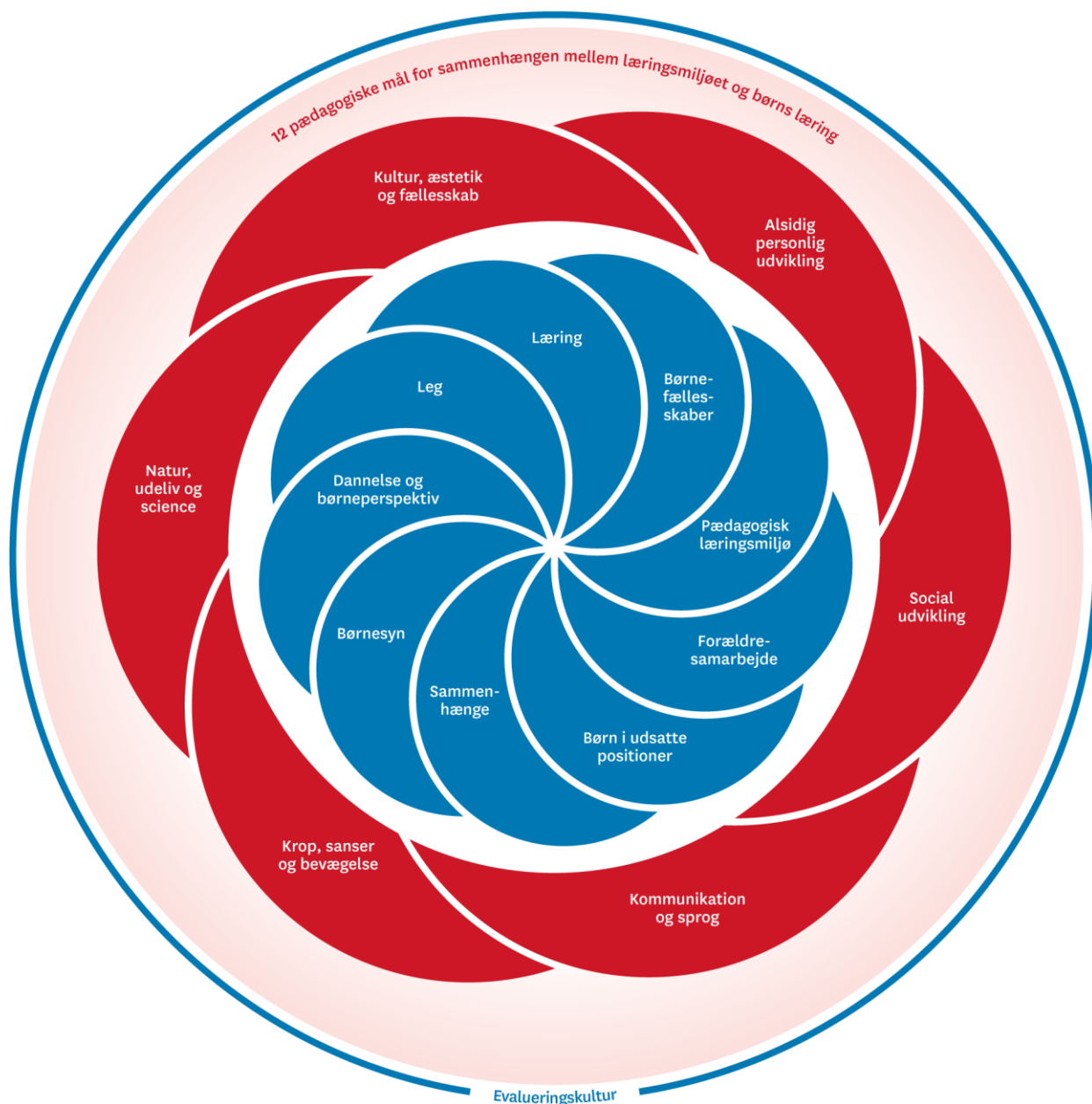

Pædagogisk læreplan for Klippinge Børnehus 2020

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at

udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Præsentation af området

Område Nordstevns består af fire institutioner. Hvert hus har sin særlige historie og kultur, og de fysiske rammer giver også forskellige muligheder for pædagogisk udfoldelse.

Områdeinstitutionen har gennem de sidste otte år udviklet et bæredygtigt fællesskab, hvor personale, forældre og ledelse samarbejder dynamisk på tværs om at fastholde og udvikle det gode børneliv og det pædagogiske arbejde.

Lærkehuset

Valnøddevej 20

Strøby Egede

4600 Køge

Lærkehuset har ca. 120 børn 0 – 6 år fordelt på 7 grupper og tre afdelinger

Lodbjerggård

Lendrumvej 2

4671 Strøby

Lodbjerggård har ca. 80 børn 0 – 6 år fordelt på fem grupper og to afdelinger

Strøby børnehave

Strøby Bygade 38 B

4671 Strøby

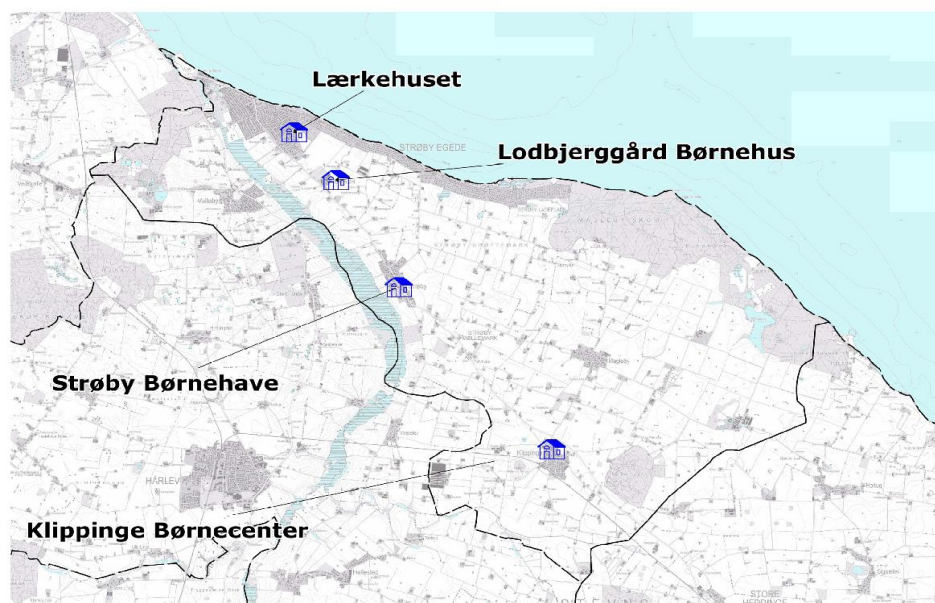
Strøby børnehave har 49 børn 3 – 6 år fordelt på to grupper og en specialgruppe

Klippinge Børnehus

Toftepladsen 2

4672 Klippinge

Klippinge børnehus har 50 børn 0 – 6 år fordelt på tre grupper

Områdelederen fungerer sammen med de **fire** daglige pædagogiske ledere som et ledelsesteam for området.

Det er et mål for ledelsesteamet, at være udviklingsorienteret, og at hente inspiration om ny forskning på området til personalet. Der foregår også et stadig ligeværdigt samarbejde omkring udvikling af pædagogikken, hvor vi inspirerer, viden-deler og udvikler sammen. Dette kræver tillid og åbenhed, så vi kan bruge hinandens kompetencer bedst muligt. Det kræver også en indstilling om, at vi alle har fælles ansvar for, at alle børn har et godt barndomsliv i vore institutioner og at vi spiller hinanden gode. Vi er ikke kun ledere på egen matrikel, men har også ledelsesansvar for udvikling i de andre institutioner.

Ledelsesgruppen har implementeret en arbejdsform med projektarbejde i børnehøjde, som giver mulighed for at arbejde med børnene i mindre grupper med det relationelle rum mellem børnene og mellem børn og voksen. Gennem børneprojekter og dokumentationsskemaer fastholdes børnenes medbestemmelse om læring og læringsmiljø.

Det giver medarbejderne i området en fælles faglig sprog og platform at drøfte pædagogik.

Området Nordstevns skal være et rart sted at arbejde, og vi afholder et par gange om året fælles personalemøde hvor vi dels arbejder med fagligt indhold, men også arbejder med temaer om samarbejde og arbejdsmiljø, hvor alle ansatte i området er samlet. Trivsel i personalegruppen giver energi og overskud til at være nærværende med børnene.

Der er ligeledes nedsat forskellige arbejdsgrupper på tværs af institutionerne:

- En skolegruppe, hvor personalet på tværs af institutionerne arbejder med skoleforberedelse og brobygning til Strøby-skolen for de kommende skolebørn.
- Sproggruppe, med sprogansvarlige for de fire huse
- Køkkennetværk, for de ansatte i køkkenerne

Der afholdes P-møder i de enkelte huse og afdelinger, hvor de fælles visioner implementeres.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn:

At være barn er en værdi i sig selv, derfor værner vi om barnets ret til at være barn, ret til at være forskellig og ret til at udvikle sig i eget tempo. Vi drager omsorg for barnet, samtidig med at vi udfordrer og stimulerer barnet, for at understøtte trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Det gode børneliv er, hvor der er faste, genkendelige rutiner, hvor der er plads og tid i hverdagen til at lege vilde lege og stille lege, og ro til at være barn og fordybe sig.

Barnet kan føle sig set og hørt, og opleve sig som en vigtig, bidragende del af børnefællesskabet og en aktiv del af et demokrati, hvor vi inddrager børnene i udvidede dialoger (Brenda Taggart).

Vores læringsmiljøer tager udgangspunkt i børnenes perspektiv, uanset om det er hverdagssituationer, børneinitieret aktivitet eller voksen planlagte forløb.

Læringsmiljøet gør det muligt for barnet at opleve nærhed, læring og trivsel, og skaber plads til begejstring, forundring og det fodre fantasi og leg. Vi ser børn som aktive medskabere af egen læring og den fælles kultur og ramme, som de voksne er ansvarlig for.

Dannelse og børneperspektiv:

Dannelse betyder en dybere form for læring, hvor barnet som aktiv deltager forankrer værdier og viden i egen personlighed. Dette gør, at barnet kan orientere sig og handle i verden, som et hensynsfuldt, kritisk og demokratisk menneske.

Der er anerkendende relationer mellem børn og voksne, og det er i de nære anerkendende relationer barnets selvværd vokser,

Personalet fremmer barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogisk forankrede læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, de voksne er undersøgende og observante på børnenes optagethed, "hvad er barnet/børnene optaget af at lære sig" og det er udgangspunkt for de læringsmiljøer, som de voksne stiller til rådighed.

Vi inviterer barnet til at være aktiv deltagende, som medskaber af egne læring, og til at deltage i demokratiske sammenhænge, som personalet er ansvarlig for.

Børnene lærer at anerkende og respekterer andre, uanset forskelligheder, i et forpligtende fællesskab.

Vi ser forældrene som samarbejdspartner, så vi sammen arbejder helhedsorienteret omkring barnets dannelse, udvikling og trivsel.

Leg:

Legen har en værdi i sig selv, og det er gennem legen at barnet griber og begriber verden. Legen skal være den gennemgående aktivitet i vore dagtilbud. I Område Nordstevns viser det sig ved, at der er en opmærksomhed på, at legen har en væsentlig rolle i forhold til børns sociale og personlige læring og udvikling, og den fremmer blandt andet børnenes fantasi, nysgerrighed, sprog, selvværd og identitet. I område Nordstevns er der fokus på hvornår der er brug for at legen understøttes, guides og bliver rammesat, således at alle børn kan være med og at legen udvikler sig positivt for alle børn.

Legens betydning i Område Nordstevns viser sig ved at det pædagogiske personale har fokus på vigtigheden af små fysiske læringsmiljø, til at inspirere børnenes nysgerrighed og mulighed for fordybelse i legen, hvor børnene har mulighed for at udvikle personlige kompetencer, spejle sig i hinanden, give plads til hinanden, lære at forhandle og bearbejde oplevelser o.a.

Der er stor fokus på det pædagogiske personales rolle i lege, med inspiration af Charlotte Ringmose, såsom være en medspiller i leg, sætte spilleregler op i leg, supplerer i en leg, inddrage flere børn i leg og sætte lege i gang osv.

Læring: Læring sker når barnet har mulighed for at udforske kognitivt, med krop og sanser, ved at have mulighed for at være nysgerrige, at eksperimentere med forskellige materialer og gøre opdagelser i verden omkring dem. I område Nordstevns har man fokus på at børns læring sker både i rutinesituationer, som eksempelvis spisesituationen, såvel som i børneinitierede lege og i voksenplanlagte aktiviteter. Det er det pædagogiske personale, der bevidst stiller læringsmiljø op ud fra den aktuelle børnegrupperes udvikling og optagethed, og det er med til at give børnene mulighed for at eksperimentere med deres erfaringer og derved opnå nye kompetencer. I område Nordstevns arbejdes der i mindre projektgrupper, hvor udgangspunktet er barnets optagethed. Dette er et bevidst valg for at have fokus på det enkelte barns læring og samspillet med de andre. Børn lærer ved at opleve nyt, de mestre via gentagelser og have mulighed for at få alsidige oplevelser og erfaringer fra natur, nærmiljø og kultur.

Børnefællesskaber i område Nordstevns:

Børnefællesskabet har enorm betydning for barnets udvikling og trivsel. Mange børn glæder sig hver dag til at komme hen til deres venner og legekammerater.

Det er betydningsfuldt at være en del af fællesskabet, her øver barnet sig i at håndtere livets store følelser i minimålestok. Det sker eks. gennem småkonflikter og konfliktløsningsstrategier, som vi lærer gennem interaktion med de andre børn, og med hjælp fra støttende voksne. Derfor er det vigtigt, at alle børn har deltagelsesmuligheder i børnefællesskabet.

Den rummelighed, som skal være til stede i børnefællesskabet, skal vi voksne omkring børnene, personale og forældre støtte og hjælpe med. Børnegruppen er kulturbærere af de normer, som vi voksne omkring børnene sætter op, den måde vi er gode venner, den måde vi taler sammen, den måde vi har omsorg og hjælpsomhed i gruppen. Det kan vi gøre ved at tale pænt om alle og invitere alle ind. Det kan vi gøre ved at fremme det positive i hvert enkelt barn, så vi får øje på de

kompetencer, som barnet kommer med til børnefællesskabet. I institutionerne kan vi arbejde med at inddrage børnene i planlægning og opgaveløsninger, her er vi inspireret af den engelske forsker Brenda Taggart, eks. når vi arbejder i de små børnegrupper med projekter som "LUFT", eller når vi spørger børnegruppen, hvordan vi nu bedst tager imod en ny ven, som skal starte, hvad har han brug for, at vi hjælper med alle sammen? Her får børnene en bevidsthed om egen værdifulde betydning og kompetence i børnefællesskabet.

Vi skal sammen i børnegruppen forholde os undrende og undersøgende, og ikke altid have "voksen svar" på rede hånd. Hvem ved, måske når vi nye steder hen i vores tilgang til verden? Det er fantastisk, når børnenes logik får lov at være med til at forme vores aktiviteter og løsninger. Og børnenes selvværd vokser, når de bliver set og hørt og deres vinkler bliver anvendt af børnegruppen.

Pædagogisk læringsmiljø

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Pædagogisk læringsmiljø:

I område Nordstevns ved vi, at det pædagogiske læringsmiljø er tilstede hele dagen. Det vil sige, at vi har øje for både børnenes leg, de planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter og de daglige rutiner skal give børnene mulighed for at lære, trives, udvikles og dannes, og at det finder sted gennem hele dagen. Det pædagogiske personale har øje for, hvordan praksis kan rammesættes, tilrettelægges og organiseres, så børnene får de bedste betingelser for at lære, trives og udvikle sig. Når det pædagogiske personale skal etablere pædagogiske læringsmiljøer i område Nordstevns, gør personalet sig pædagogisk didaktiske overvejelser, så miljøet understøtter børnenes mulighed for udvikling og læring. Det ser vi i såvel de daglige rutiner, som i de voksenplanlagte aktiviteter. Vi inddrager her hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnegruppernes sammensætning, børnefællesskabet og børnenes forskellige forudsætninger.

I område Nordstevns er vores pædagogiske læringsmiljø med udgangspunkt i børnenes trivsel, udvikling og læring. Vi har meget fokus på f.eks. det fysiske læringsmiljø, som er små afgrænsede miljøer, der er foranderlige og som lægger op til det børnene er optagede af, kan inspirere og give plads til fordybelse, så børnene får de bedste betingelser for, at lære og udvikle sig gennem ex. leg. Vi har fokus på hvordan det pædagogiske læringsmiljø er tilrettelagt i eks daglige rutiner som ex. garderober, under spisesituationer, og på puslebordet. Eksempelvis på puslebordet er der rum, ro og plads til at benævne tøj, kropsdel, hvor fokus er på sprog. Der er ydermere fokus på i tilrettelæggelsen af pædagogiske læringsmiljø, at man arbejder i mindre grupper, det gør sig gældende i både planlagte aktiviteter, spisegrupper, legegrupper oa. At der er plads og ro til fordybelse, giver børnene de bedste betingelser for udvikling og læring. Personalets didaktiske overvejelser omkring det pædagogiske læringsmiljø understøtter her børnenes, emotionelle, sociale, kropslige, kognitive læring og udvikling. I område Nordstevns har relationer og samspil stor betydning for børnenes læring. Det giver tillid, rummelighed, tryghed, nærvær, som styrker venskaber, børnefællesskaber og mulighed for udvikling og læring. At det pædagogiske personale er nærværende, imødekommende i relationerne, tager ansvar,)

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Forældresamarbejde

Forældresamarbejdet tager udgangspunkt i, at vi samarbejder med forældrene om det fælles ansvar at skabe de bedste rammer for barnets trivsel, læring udvikling og dannelse. I en forståelse af, at barnet fungerer i forskellige overgange og kontekster, er det vigtigt, at forældre og personale har en fælles nysgerrighed på barnets perspektiv.

Det gør vi i område Nordstevns først ved opstartssamtaler, hvor vi gerne vil høre om barnets liv, før det kom i vores dagtilbud, vi hører om den kultur familien bringer med, og at vi kan fortælle om den hverdag, som barnet skal indgå i, og vi kan fortælle om de pædagogiske tanker som ligger bag. På opstarts-møde afstemmes gensidige forventninger til hinanden om barnets opstart, og hvis der er særlige forhold, vi skal være opmærksomme på. Vi taler også om, hvordan forældrene kan støtte op om børnefællesskabet og det sociale liv i institutionen.

Familien får en velkomstfolder, som fortæller om de praktiske ting om det, at blive en del af daginstitutionen, eks. aflever altid til en voksen, bruge komme/gå modul, ikke bruge mobiltlf, giv besked om barnets tilstand, skiftetøj, m.m.

Senere gennem barnets tid i institutionen bliver der årligt afholdt forældresamtaler om barnets udvikling, og trivsel. Her fortæller personalet om de styrker og udviklingspunkter barnet har, og hvordan forældre kan støtte barnet derhjemme i udviklingen. Eks. omkring selvhjulpethed, at barnet også hjemme selv får lov at bakse med at tage tøjet af og på, eller selv får lov til at øse op og smøre madder, alt efter barnets udvikling.

Ved brobygning mellem eks. institution og skole bruges brobygningskema og evt. samtale, så barnet hjælpes godt videre i sin udvikling.

I hverdagens møder ved aflevering og afhentning vil der også kunne foregå en udveksling omkring barnet. Det kan være praktiske ting, eller det kan eks. være om barnet har en træls morgen, hvor vi er kommet hurtigt ud af døren. Det kan have betydning for, hvordan personalet kan have en særlig forståelse for, at barnet kommer godt ind i hverdagen og børnefællesskabet.

Forældre og personale mødes også, hvis der opstår bekymring for et barn. Her forsøger vi sammen at finde klarhed på, hvad der bekymrer os, og at finde ud af, hvordan vi sammen handler til barnets bedste. Her er det vigtigt, at personalet både kan tage forældre og barns perspektiv i de svære samtaler.

Hen over året vil der være forskellige sociale arrangementer i institutionerne i forhold til lokale traditioner.

Der afholdes forældremøde med valg til områdebestyrelse i november måned hvert år.

(dette afsnit har været gennemgået med forældrebestyrelsen - februar 2020)

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Det er et krav, at dagtilbuddet reflekterer over, hvordan det pædagogiske læringsmiljø organiseres og tilrettelægges, så det tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioners læring. Det handler som udgangspunkt om, at børn i udsatte positioner skal udfordres og opleve mestring i forbindelse med blandt andet børne- og vokseninitierede lege og aktiviteter.

I område Nordstevns rettes opmærksomhed på alle børn og udsathed forstås bredt. Der er en bevidsthed om, at børn der almindeligvis trives, i en periode, kan komme til at stå i en udsat position. Det kan påvirke barnet, hvis der f.eks. opstår sygdom i familien, skilsmisse, arbejdsløshed, hvis barnet bliver storebror eller storesøster, flytning o.s.v. Når et barn vækker vores undren går vi i dialog med forældre og vi kan tage barnets udfordringer op på distriktsmøder, hvor der er tværfaglig sparring.

Der skal være særligt opmærksomhed på børn med svag socioøkonomisk baggrund, børn med en fysisk eller psykisk funktions nedsættelse, børn i risiko for at stå uden for fællesskabet m.v. I Nordstevns bruger vi TOPI (Et digitalt redskab, hvor børnene registreres indenfor forskellige udviklingspunkter). TOPI hjælper med at få fokus på de børn, der skal have en særlig opmærksomhed og understøttes i deres udvikling. I det udviklende pædagogiske læringsmiljø, vil vi tale barnets ressourcer frem, så de andre børn ser barnet kompetent og interessant for de andre børn. Vores grundholdning er, at vi alle øver os på noget. Vi er i område Nordstevns meget optaget af samspillet mellem barn og voksen, hvilket vi bl.a. arbejder med via ICDP, hvor der er fokus på otte samspilstemaer. Det handler i høj grad om, at barnet bliver set og hørt, at der bliver sat ord på barnets følelser og vi hjælper barnet med at aflæse de sociale spilleregler, så barnet får hjælp til at løse konflikter, derfor inddeler vi børnene i små grupper.

Pædagogens opgave er hele tiden, at være nysgerrig og opmærksom på barnet og dets deltagelsesmuligheder i børnefællesskabet.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

I område Nordstevns tænker vi, at der sker mange betydningsfulde overgange i børns liv. Det kan være fra hjem til vuggestue, fra vuggestue til børnehave, fra dagpleje til børnehave, fra en aldersgruppe til en anden o.s.v. Derfor har vi opmærksomhed på, hvordan vi skaber sammenhæng i børns liv generelt.

Ifølge lovgivningen skal *Dagtilbuddet særligt tilrettelægge et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng ved overgang for de ældste børn til skole.*

I område Nordstevns er der god erfaring med brobygning fra børnehave til skole. For barnet handler det om, at føle sig knyttet til børnehaven og det fællesskab, som barnet er en del af, samtidig med at det kan se fremad og blive rustet til den næste fase af deres liv. (Stig Broström, 2019).

Der bliver hvert efterår afholdt skoleparathedssamtaler med forældre, hvor børnehaven giver et billede af barnet og der bliver talt om, hvordan vi i samarbejde kan skabe sammenhæng og understøtte barnet, så det bliver klar til overgangen. Der bliver afviklet overleveringsmøder med skolen, så der er kendskab til barnet inden start.

I område Nordstevns har der siden 2009 været en netværksgruppe på tværs af de fire dagtilbud, som har arbejdet med overgangs didaktik. Der er nedskrevet en vision for denne aldersgruppe, som bl.a. handler om:

At børnene ved overgang; Kan indgå i sammenhæng med andre og forstå andre. Har selvværd. Kan handle selvstændigt. Kan rette opmærksomhed på både sig selv og andre. Kan koncentreres og fordybe sig. Trives. Kan efterleve beskeder og krav. Kan vente på tur og forstår sociale spilleregler. Er selvhjulpne. Kan udtrykke sig. Har kropsbevidsthed. Finder glæde ved at være deltagende. Oplever at de er en del af et fællesskab. Er parate til at lære nyt.

Vi har også siden 2009 haft et tæt samarbejde med Strøby Skolen, hvor vi gennem flere arrangementer har fundet fælles pædagogisk grundlag bl.a. via EVAs dialogspil. Personale fra både børnehave og skole har været i "praktik" hos hinanden, ligesom der fortsat er besøgsdage.

I område Nordstevns er det særligt de sociale kompetencer vi fokuserer på, når vi taler sammenhæng. De kommende nye skolebørn mødes på tværs af dagtilbuddene i Strøby Skolens gymnasstiksal og leger forskellige samarbejds- og regellege. Børnene får positive forventninger til det at være på Strøby Skolen og de bliver udfordret sammen med deres nye relationer.

Hvert år er der tæt samarbejde med forældre omkring skoleparathed.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Klippinge børnehus ligger i en mindre stationsby. I nærmiljøet finder vi bl.a. Skelbæk friskole, det lokale plejecenter og nogle mindre naturområder.

Størstedelen af børnene fra Klippinge børnehus fortsætter på Skelbæk friskole. I forbindelse med skolestart besøger storbørnsgruppen skolen, dette giver børnene kendskab til skolen og personalet på stedet. Det er med til at skabe en tryghed i overgangen til sfo og skole.

Børnehavebørnene besøger det lokale plejecenter hvor de blandt andet går Lucia. Her får børn og de ældre en oplevelse på tværs af generationer.

Vi bruger de omkringliggende naturområder i forbindelse med små ture ud af huset.

I Klippinge børnehus vil vi gerne bruge lokalsamfundet, hvor det giver mening for børnenes trivsel, udvikling og dannelse. Vi er åbne for nye initiativer og muligheder.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vores børnemiljøer ændrer sig i forhold til børnenes behov. Vi indretter vores rum, både stuerne, køkkenet, gangarealer og uderum efter børnenes nysgerrighed og interesser samt pædagogiske observationer. Vi optimerer rummene til at kunne indeholde de legemiljøer som er ønsket af den gældende børnegruppe og indretter disse miljøer med øje for både det æstetiske såvel som det psykiske børnemiljø.

Vi genbruger gerne elementer fra tidligere legemiljøer også gerne fra andre områder som kan være interessante for det givne legemiljø. Derudover forsøger vi hele tiden at optimere de allerede etablerede legemiljøer for at imødekomme flest mulige ønsker og behov for børnegruppen. Vi tager børnene med i processen så de oplever at kunne tage ansvar for bevarelsen af legemiljøet, ved selv at have været en aktiv del af opsætningen og udvælgelsen.

Vi skaber rum til mange typer lege og aktiviteter. Det kan være alt fra de rolige rollelege som f.eks. foregår i dukkekrogen til de mere aktive der kræver mere plads hvilket f.eks. kan være udenfor, hvor der er højt til loftet. Vi sørger så vidt muligt for at børnene har et sted de kan søge hen, som lever op til deres behov og nysgerrighed hvad end det er ro eller energi og plads. Vi giver plads til at børnene kan lege flere sammen på tværs af lege/ aktiviteter hvis dette ønskes, men vi giver også plads til de børn som ikke har behov for dette, så de kan lege uforstyrret.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

I Klippinge børnehus skal alle børn have følelsen/muligheden for at være en del af en gruppe og et fællesskab.

Det enkelte barn skal føle sig unikt, set, anerkendt og velkomment lige fra barnet træder ind ad døren og hele dagen.

Vi skaber alsidig personlig udvikling gennem vores læringsmiljøer på stuerne og udearealer. Der bliver også arbejdet med fælles projekter på tværs af hele huset. disse er med til at udvikle barnets selvtillid, selv-værd, samt personlige kompetencer. Dette sker både gennem at arbejde i små grupper, daglige rutiner, den daglige leg i de dertil oprettede læringsmiljøer (miljøerne er tilpasset de enkelte børns alderstrin og udvikling) og den frie leg.

Personalet har en professionel- anerkendende- og legende tilgang til børnene. Vi støtte op, guider, hjælper alle børn på lige vilkår i alle former for personlig udvikling/leg og læring i dagligdagen uanset alder og køn.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Social udvikling

I Klippinge børnehus arbejdes der ud fra at alle skal have mulighed for at deltage i sociale fællesskaber. Der er daglige aktiviteter på stuerne, hvor der er fokus på den sociale udvikling både gennem den frie leg og vores læringsmiljøer både inde som ude, arbejdet i små grupper, sanglege samt vores daglige rutiner. Men.....

Fx: hvis et barn går meget alene vil personalet sætte fokus på, hvad der optager/fanger det enkelte barn, således at der kan skabes et positivt fokus på dette barn. Dette gøres for at de andre børn fx. Kan få øje på dette barns kompetencer og der kan opstå en relation.

I Klippinge børnehus har man muligheden for at besøge de andre stuer og legepladser i løbet af dagen. Dette styrker børnenes sociale udvikling mellem aldersgrupperne (de store hjælper og leger med de små børn og de små børn spejler sig i de store børns leg)

Personalet støtter op om disse muligheder og opfordre gerne de store til at hjælpe de små samt de små til at få hjælp hos de større børn. Dette gør at de får kendskab til hinanden på kryds og tværs af stuerne og nye relationer kan dannes.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Kommunikation og sprog

I Klippinge børnehus er vi meget optaget af børns sproglige udvikling. Vi ser vigtigheden i at børn kan tilegne sig sprog, så de opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov, og ideer som de kan anvende i sociale fællesskaber.

Personalet ser stor vigtighed i at bruge sproget aktivt, dvs. benævne genstande, gentagelser, turtagning, så børnene herved bruger sproget og lærer at lytte til hinanden. Personalet arbejder meget relationelt og herved understøtter personalet, at alle børn bliver hørt gennem kommunikation.

Vi arbejder i mindre grupper, og det lægger op til sproglige læringsmuligheder og aktiviteter. Det er med til at understøtte tilegnelsen af sprogforståelse ordforråd, udtale og sætningsdannelse i sammenhæng.

Udover fokus på det verbale sprog, er vi også bevidst om vores og børnenes nonverbale sprog. Allerede i vuggestuen arbejdes der med at sætte ord på børnenes mimik og kropssprog, og giver sammenhæng mellem deres nonverbal sprog og det verbale sprog.

I alle grupperne er der i øjeblikket et ”boghjørne” der inspirerer til at kigge i bøger, legelæsning og dialogisk læsning samt præsentation af det skriftlige sprog. I de forskellige fysiske læringsmiljøer er der ligeledes sprogligt fokus, da de indbyder til fælles leg, hvor den nonverbale- og verbale kommunikation er i spil.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Krop, sanser og bevægelse

I Klippinge børnehus er vi meget optaget af at lave fysiske læringsmiljø, både inde- og udendørs. De er tilpasset, udfordrer og inspirere alle børns sanser, sprog og lægger op til bevægelse. Der er mulighed for at fordybe sig i eks. stille leg, rolleleg, konstruktionsleg, bevægelseslege o.a. Det giver alle børn mulighed for at eksperimentere med kroppen på mange forskellige måder.

Uderummet, der hvor der er højt til loftet og frisk luft, bliver brugt meget. Vi har tre legepladser, som inspirerer til leg på forskellige vis, ud fra børnenes udviklingstrin. Her er mulighed for at eksperimentere og udforske de mange måder at bruge kroppen på. Der er kommet en køkkenhave, som personale og børn har lavet, hvor der vil være både krydderurter, grønsager og frugter, som børnene kan følge i udviklingen, hvordan dufter, smager og farver forandre sig, og se hvad de forskellige ting kan bruges til.

Der er klatretræer til både små forsigtige børn og til de store og modige. På alle tre legepladser er der plads til stille lege eks. i sandkassen, rollelege ved udekøkkenet og fælles aktiviteter ved bålet, hvor der bruges ting fra huset køkkenhave. Herved kan børnene følge udviklingen fra jord til bord.

Igennem en hel dag får det enkle barn frit spil for at danne sig kropslig erfaring, gennem leg, selvhjulpethed og hverdags rutiner. Det kan f.eks. være spisning, garderobe, putning og toiletbesøg, som personalet er med til at understøtte, guide og op muntre barnet i. Målet er at barnet hviler i sig selv og sin krop, da vi ser det som en mestring i at barnet skal kunne håndtere forskellige hverdagsituationer.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Natur, udeliv og science

I Klippinge børnehus er udeliv en fast del af vores hverdag. Vi bruger husets 3 legepladser til den frie leg, hvor barnet kan undersøge/udforske det der optager barnet lige i nuet (sand, vand, jord, sten der kan vendes, pinde, frugt, kogler, legekøkken, spiselige plantebede samt den trafik der passerer og legeredskaberne der kan udfordres). Legepladserne består af mange små læringsmiljø, som opfordrer til at styrke barnets kompetencer (sociale, sproglige, motoriske personlige mv.).

Udeliv betyder også mulighed for at tage på ture i nærmiljøet, hvor der er bakker til fysisk udfoldelse og vandhuller der kan undersøges. Vi har ladcykler og klapvogne til de længere ture, og vi kan tage tog til de omkringliggende byer.

Science er en stor del af vores hverdag, hvor vi griber børnenes interesser, nysgerrighed og sammen udforsker vi deres omverden. På denne måde udvikler vi børnenes fantasi, nysgerrighed og gør dem til innovative individer. Et eksempel er, at vi har lavet en køkkenhave, hvor børnene er aktivt deltagende i hele processen. Vi sår et frø, det bliver vandet, passet, vokser og til sidst sættes alle sanser i spil, når børnene kan se, føle, dufte og smage. Disse afgrøder bliver ofte brugt til madlavningen.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Kultur, æstetik og fællesskab

Når vi i Klippinge børnehus taler om kultur, drejer det sig om alt fra mad-, ude/ inde-, mobbe-, lege-, kommunikations-, dannelses-, samarbejds- til traditionskultur. Alt det med respekt for det enkelte individ og fællesskabet.

Vi arbejder med kultur, æstetik og fællesskab f.eks. via de faste traditioner (jul, påske, fastelavn mm.). Vi laver aktiviteter der passer til traditionen, synger sange, ser billeder, indretter læringsmiljøer (pynter op på vinduer, døre, gulve mm.). Alle disse ting gør at barnet får, men også selv er med til at skabe æstetiske oplevelser, der yderligere giver dem fællesskabs glæde med alle de andre børn i huset.

Gennem vores planlagte projekter for hele huset, arbejdes der med fokus på fællesskab og det æstetiske. Vi arbejder med små børnefællesskaber hvor der er plads til at se det enkelte barn, skabe nærvær og følge børnenes spor, ud fra det overordnede tema i projektet. Vi oplever at børn er nysgerrige og sanselige i den æstetiske proces, hvor vi som voksne får nye perspektiver på barnet og dets udtryk.

I Klippinge børnehus lægges der stor vægt på relations dannelse. Vi benytter både de store, men i særdeleshed de små fællesskaber til at arbejde med dette. Det inkluderer at vi styrker de etablerede samt skaber nye legerelationer mellem børnene. Derudover lægger vi stor vægt på relationer mellem børn og voksne. Alt dette med øje for gensidig respekt, tillid og åbenhed.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringsskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluering af pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

